

Projevy politického extremismu v ozbrojených sborech

Anotace: Příspěvek pojednává o možných příčinách a projevech pravicového politického extremismu ve společnosti a ozbrojených sborech. Tento jev výrazně snižuje a destabilizuje vnitřní bezpečnost státu. V příspěvku je pojednáno o možných důvodech a příčinách projevů extremismu a je poukázáno na to, že projevy extremismu pronikají prostřednictvím konkrétních osob do struktur ozbrojených sborů a státní správy. V závěru příspěvku jsou pak navrženy obecné zásady a přístupy k řešení tohoto aktuálního fenoménu současné doby.

Klíčová slova: nacismus, neonacismus, politický extremismus, pravicový extremismus, rasismus, vnitřní bezpečnost.

Úvod

Projevy politického extremismu ve společnosti jsou aktuálním fenoménem současného globálního světa. K lítosti se však tyto projevy vynořují i v ozbrojených sborech, resp. vynořují se v projevech jednotlivců, kteří se nějakým způsobem vymkli systémům kontrolních a sebekontrolních mechanismů civilizované demokratické společnosti. Stoupající tendence politické nesnášenlivosti až extremismu nabývají lokálně takových rozměrů, že lze jejich projevy identifikovat jak ve vnitrostátních komunitách, tak způsobují velmi napjaté vztahy mezi státy či národy a vytvářejí napjatou mezinárodně politickou a obecně společenskou situaci. Důvody politického napětí a politického extremismu mezi státy jsou různé, ale dá se říci, že převažují důvody národnostní, geopolitické, rasové a náboženské. Specifickým je pak projev fašismu, neofašismu, nacismu či neonacismu. Tento stav však vede jak k nedůvěře až nepřátelství mezi jednotlivými státy v EU, tak k projevům nesnášenlivosti mezi konkrétními osobami či skupinami osob bez ohledu na státní příslušnost a je způsobilý dokonce navodit destabilizaci vnitřní i vnější bezpečnosti EU. V poslední době je obzvláště markantní nárůst politického extremismu a jeho projevů, obzvláště v zemích střední Evropy, Českou republiku nevyjímaje. Tyto projevy od vypjatého vigilantismu až po otevřený rasismus a xenofobii v pojetí extremismu převážně vnitrostátního jednotlivých zemí EU, až po drobné provokace a narušování tradičně dobrých sousedských vztahů mezi zeměmi EU politicky vypjatým až extremistickým postojem v mezinárodním pojetí jsou možným zdrojem destabilizace vnitřní i vnější bezpečnosti. Ozbrojené sbory a zejména pak armáda by měla být nejen apolitická a nestranná a měla hájit zájmy státu, ale i osobní postoje jednotlivých příslušníků Armády ČR by měly být apolitické, nestranné a loajální k systému řízení státu. V Armádě ČR a ani u jejich jednotlivých členů pak tedy není v žádném případě místo pro projevy extremismu, xenofobie, rasismu popř. jiného druhu nesnášenlivosti vůči výlučným skupinám osob.

I. Pojem a vymezení extremismu

Velmi často se lze setkat s veřejným prohlášením novináře či politika, že nějaká akce, nějaký symbol, popřípadě nějaký postoj je extrémní nebo extremistický. Co to však extremismus je, jak se projevuje, kde jsou jeho kořeny a kdo je tedy extremistou a z jakého pohledu? Tento fenomén současné doby je hoden vědeckého zkoumání a hodnocení. Současně je také nezbytně nutno tento fenomén jasně a zřetelně pojmenovat, resp. pojmenovat jeho příčiny a mít řešení, nebo se alespoň o to snažit.

Na extremismus lze nahlížet z různých pohledů zkoumání, z pohledu vzniku projevů extremismu, z pohledu možného rozdělení extremismu, či z pohledu řešení projevů extremismu a reakcí společnosti. Dílčích pohledů na uvedený fenomén je však možných mnohem více, a to zcela ve smyslu multidisciplinarity uvedeného fenoménu. Extremismus lze vnímat jako sociologický, politologický či psychologický, ale zejména jako právní fenomén. Je však třeba na fenomén extremismu nahlížet z multidisciplinárního, resp. interdisciplinárního komplexního hodnocení a možného řešení.

Extremismus bývá dělen na extremismus pravicový, levicový, národnostní, náboženský, ekologický, rasový a někdy se setkáme i s jiným dělením, resp. identifikací, co je to extremismus. Tyto dělení je však namnoze pouze snahou o bližší specifikaci konkrétního projevu, nicméně extremismus, resp. extrémní postoj, má jen jednu definici, resp. jeden společný jmenovatel. Zde lze vycházet z definice, která se sice může zdánlivě jevit jako poněkud starší, nicméně se jedná o stále platnou a užívanou definici. Tato definice byla poprvé ve své podobě použita (již) ve „Zprávě o problematice extremismu na území České republiky v roce 2002“, avšak je v odborných kruzích užívaná do současnosti.

Pojmem „extremismus“ jsou označovány **„vyhraněné ideologické postoje, které jsou provázeny prvky netolerance a agresivity, které vybočují z ústavních či zákonných norem a které útočí proti základním demokratickým ústavním principům, jak jsou definovány v českém ústavním pořádku“**. Mezi tyto principy patří zejména úcta k právům a svobodám člověka a občana (čl. 1 Ústavy ČR), svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát (čl. 1 Ústavy ČR), nezměnitelnost podstatných náležitostí demokratického právního státu (čl. 9 odst. 2 Ústavy ČR), svrchovanost lidu (čl. 2 Ústavy ČR), soutěž politických stran respektujících základní demokratické principy a odmítajících násilí jako prostředek k prosazování svých zájmů (čl. 5 Ústavy ČR), ochrana menšin při rozhodování většiny (čl. 6 Ústavy ČR), svoboda a rovnost lidí v důstojnosti a právech, nezadatelnost, nezczizitelnost, nepromlčitelnost a nezrušitelnost základních práv a svobod bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národního a sociálního původu, příslušnosti k národnosti nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení (čl. 1, čl. 3 Listiny základních práv a svobod). Vzhledem k principiálně obdobným základům ústavního práva, vč. začlenění Deklarace práv a svobod (Listiny práv a svobod) do ústavních systémů v drtivé většině zemí Evropy, je možno výše uvedené zobecnit na všechny země v rámci střední a západní kontinentální Evropy.

Politický extremismus je pak v souladu s definicí v tomto článku chápán jako pojem, který označuje **„vyhraněné ideologické postoje, které jsou provázeny prvky netolerance a agresivity, které vybočují z ústavních či zákonných norem, a které útočí proti základním demokratickým ústavním principům, jak jsou definovány v českém ústavním pořádku“**. Základní členění je extremismus pravicový (neonacismus, český nacionalismus) a levicový (dogmatický komunismus, anarchismus), přičemž jednotlivé varianty pravicového extremismu budou zmíněny dále.

Politický extremismus je často vymezen jako určitý abstraktní prostor politického spektra a je třeba vnímat, že do skutečné politiky jej vnášejí až konkrétní aktéři. Jsou jimi především politické strany, zájmové skupiny (působící registrovaně i neregistrovaně, případně otevřeně i skrytě, přičemž skrytá působnost je charakteristická i pro různá extremistická spiklenecká centra), média, subkultury (zvláště subkultury mládeže, resp. jejich vnitřní proudy). Celkově pak extremisté mohou tvořit hnutí, resp. sociální hnutí, jakým byl např. ve dvacátých a třicátých letech dvacátého století fašismus. V případě, že se extremisté chopí moci, lze za extremistického aktéra označit i politický režim.

Extremisté užívají při svém působení různé metody získávání vlivu. V legálním rámci se jedná o běžnou politickou propagandu, o veřejné legální demonstrace, o vzdělávání a osvětu vůči stoupcům apod. Extremismus je však charakteristický tím, že demokratické

mechanismy zneužívá k získání politické moci, která demokracii odstraní nebo omezí. Tyto svoje cíle mnohdy také nepokrytě deklarují s různými záminkami a důvody.

Vedle legálních metod se extremismus v demokracii často uchyluje i k metodám na hraně legality či zcela nelegálním. Jedná se především o různé formy násilí, od nepřipravených výpadů proti politickým oponentům až po propracovaný terorismus. Násilí může sloužit i jako nástroj k šíření propagandy a jeho cílem je spolu s dalšími nástroji vytvoření vhodné situace pro politickou změnu režimu formou puče či revoluce.¹

V obecném pohledu je extremismus spíše politologický pojem, ale svým multidisciplinárním vnitřním obsahem je však nesporně také pojmem sociálně-pedagogickým a právním. Extremismus se stává bezpečnostním rizikem v okamžiku, kdy jsou jeho motorem ostře antagonistické postoje vůči stávajícímu společenskému řádu a nesmiřitelnost vyústí ve v konkrétní záměry a aktivity, směřující k destabilizaci a odstranění daného politického a sociálního systému. Ve svobodné společnosti by vítězství krajně vyhocených, demokracii nepřátelských postojů, názorů a ideologií znamenalo ústup od lidských práv a nastolení autoritářství, totality nebo anarchie.² Při identifikaci, co je a co není extrémní projev, je nutno v první řadě identifikovat, co je legitimní projev ve smyslu uplatňování práva na svobodu slova a kdy se už jedná o nelegální projev omezování ústavních principů nebo zaručených práv jiných osob.

S terorismem, jako velmi častým projevem extremistických projevů se setkáváme mnohdy díky zpravodajství médií. Díky nim má téměř každý občan představu o tom, co znamená a jaké jsou prostředky boje extremistů. Velká většina velkých teroristických útoků je provedena islámskými fundamentalisty a je zaměřena proti Izraeli. V Evropě se setkáváme s útoky skupin, jako je IRA nebo ETA. Ideologií teroristických skupin je převážně snaha získat jisté území (Hizballáh, PKK, IRA ETA...), nebo nastolit jiný řád (fundamentalistické skupiny – svatá válka). Skupiny vznikají tam, kde již nelze dosáhnout žádného výsledku politickou cestou. Názory na akce těchto skupin se liší a převážně jsou odsuzovány, ale na druhou stranu je nutné vzít v úvahu i jejich cíl, jako je například navrácení Palestiny původním obyvatelům, kteří byli vyhnáni při vzniku Izraele. V této souvislosti se jistě nabízí i otázka, jestli by byl terorismus tolik rozšířen, kdyby Izrael nevznikl, a kdo je vlastně ten špatný.³

II. Politický extremismus jako fenomén ovlivňující a destabilizující vnitřní bezpečnost státu

V současné době je nejnebezpečnější formou politického extremismu u nás neonacismus a nacionalismus. *Neonacismus* je hnutím, které ideově alespoň zčásti navazuje na původní nacismus. Nacismus bylo původně hnutí vzniklé ve dvacátých letech dvacátého století především v Německu (případně na území jiných států s německou populací, popřípadě s německým vlivem), které po uchopení moci v roce 1933 v Německu vytvořilo totalitní a agresivní režim, který masivně potlačoval lidská práva (a hodlal vyhladit celé národy, především Židy a Romy) a od roku 1939 vedl agresivní válku. Na obsazených územích (často za pomoci místních kolaborantů) realizoval okupační teror. Po porážce nacistického Německa (kapitulovalo v květnu 1945) se alespoň na některé jeho ideje snaží navázat neonacismus, který v současnosti většinou opustil výhradní vazbu na Německo a Germány a snaží se o

¹ MAREŠ, M. *Pravicový extremismus a radikalismus*. Brno: Centrum strategických studií, 2005.

² Bezpečnostní informační služba [online]. [cit. 2008-11-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.bis.cz/extremismus.html>>

³ Cestovatel v ohrožení [online]. 2000 [cit. 2008-11-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.mujiweb.cz/www/jpdepot/danger/teror.htm>>

využití nacistických rasistických, antisemitských a mocenských cílů, názorů a strategií v rámci celé „bílé rasy“. Neonacismus zpravidla obecně hlásá v celosvětovém rámci koncepci rasistického boje a nadřazenost bílých árijských národů, vycházející z tradic původního nacionálního socialismu.⁴

V současné době se objevují i menší proudy více inspirované dělnickým étosem části nacismu z přelomu dvacátých a třicátých let. Existují i různé národní variace vzhledem k historickým tradicím, ať se již týkají inklinace k pohanským tradicím různých národů, zohlednění tradičních národních nepřátel anebo tradic kolaborace za druhé světové války. V ČR lze vysledovat jak neonacismus více propojený s původním německým pojetím nacismu, jehož specifickým vyjádřením je návaznost na sudetoněmecké nacistické tradice, tak i neonacismus respektující rovnoprávnou českou identitu v rámci panářijského neonacistického hnutí (díleč návaznost na vlajkařské koncepce z Protektorátu Čechy a Morava) [4]. Základními formami působení neonacistů jsou zejména:

- stranickopolitická agitace (v ČR se doposud neprosadila silná neonacistická strana, v poslední době někteří neonacisté spolupracují s Dělnickou stranou),
- veřejné získávání sympatií a upevňování identity hnutí šířením propagandy (demonstrace, internet, tiskoviny, oblečení, hudba, tzv. white power music, přičemž obchodování s uvedenými artefakty slouží i jako zdroj financování hnutí,
- násilí (využití projevů agresivity) k ovlivnění protivníků i stoupenců.

Za druhý základní proud českého pravicového extremismu lze označit český nacionalismus. Pravicově extremistický nacionalismus se liší od demokratického nacionalismu vysokou mírou nacionální netolerance k jiným národům a etnikům (či alespoň některým z nich) a antidemokratickým zaměřením. Český extremistický nacionalismus lze dále členit na:

- český nacionalismus vycházející z husitské tradice českých dějin, šovinisticky pojatého pokrokářského „národně-obrozeneckého étosu“ a čechoslovakismu a českého expanzionismu (národovecko-pokrokářský nacionalismus),
- český nacionalismus, který navazuje na tradice českých dějin zbavených „pokrokářského mýtu“ (konzervativní integrální nacionalisté)⁵, v jehož rámci se některé skupiny silněji přiklání k tradicím českého fašismu (neofašisté) a může se v něm objevovat různě silná vazba na křesťanství, autoritářský křesťanský konzervatismus, v případě propojení s fašismem klerofašismus (v poslední době prolínání části tohoto proudu s neonacismem).

Jako další možné směry politického extremismu jsou známy zejména dogmatický komunismus, Levicově extremistický anarchismus a autonomové, ale lze k nim počítat i specifické formy fašismu, neofašismu, nacionalismu, neonacionalismu, panslavismus apod.

Vzhledem k zejména právnímu, politologickému a sociologickému diskursu činnosti skupin politického extremismu, kdy se tyto snaží o zviditelnění a získání občanské podpory (být pasivní), je třeba pomocí nástrojů z oblasti právní vědy, politologie, filozofie, psychologie a sociální práce, resp. sociální pedagogiky, působit na veřejnost se snahou eliminovat silící vliv agresivity a netolerance ve společnosti. Z hlediska strategie boje státu proti politickému extremismu je tedy v každém případě nutno zaměřit pozornost především na stěžejní cíle boje proti extremismu, jimiž jsou:

⁴ MAREŠ, M. *Symboly používané extremisty na území ČR v současnosti*. Praha : MVČR, 2006.

⁵ RATAJ, J. *Vize české nacionální politiky v soudobých konceptech krajní pravice v České republice*. In *III. kongres českých politologů*, Olomouc 8.-10. 9. 2006; NĚMEC, J., ŠŮSTKOVÁ, M. (ed.). Praha, Olomouc : Česká společnost pro politické vědy, 2006.

- a) zamezit vlivu propagandy extremistů, zejména vůči příslušníkům ozbrojených sil, což je v současné době obzvlášť aktuální,
- b) zamezit přijetí extremistů ozbrojených sil a státní správy obecně,
- c) celkově působit tak, aby extremistům nebyla zavádána žádná příčina k věrohodným propagandistickým výpadům, což by jim napomohlo v dosahování vlivu na veřejnost a plnění jejich antidemokratických cílů tak, jak je vnímá současná legislativa.

III. Terorismus jako produkt politického extremismu

Nutno poznamenat, že politický extremismus se může projevovat různými způsoby; od slovních výpadů, přes vzbuzování sympatií k organizacím pošlapávajícím základní lidská práva a svobody až po administrativní obstrukce a schválnosti ve státní správě, resp. její činnosti. Nejzávažnějším projevem politického extremismu však je individuální fyzická agrese proti výlučným skupinám osob, anebo proti celým rasám či národnostem ve formě teroru, a to ať již individuálního, tak skupinového (hromadného). A právě extremismus projevený teroristickým útokem (či jeho hrozbou) je nejzávažnější hrozbou a nestabilizujícím prvkem vnitřní i vnější bezpečnosti EU.

Neexistuje však jedna všeobecně uznávaná definice terorismu jako projevu extremismu. Různé organizace pracují s odlišnými definicemi. Dokonce ani vláda USA se nemůže sjednotit na jedné definici. Existuje mnoho důvodů, proč tomu tak je. Otázka definice terorismu má své místo na diskusích mezi státy po desetiletí. První pokus dospět k mezinárodně akceptované definici byl učiněn pod Ligou národů, ale úmluva navržená v roce 1937 nikdy nevstoupila v platnost. Nedostatek jednoty na definování terorismu je hlavní překážkou ke smysluplným mezinárodním prostředkům obrany. K vyřešení této situace přispěl v roce 1992 expert na terorismus A. Schmid, podle něhož pokud je jádro válečného zločinu – záměrné útoky na civilisty, braní rukojmí a zabíjení zajatců – rozšířeno na dobu míru, můžeme jednoduše definovat teroristické činy jako mírové protějšky válečných zločinů. Další experti na terorismus jej charakterizují jako „užití síly nebo hrozící užití síly zaměřené k dosažení politických změn“ (Brian Jenkins), „nezákonné užití síly zaměřené na nevinné lidi k dosažení politického cíle“ (Walter Laqueur), „promyšlenou úmyslnou plánovitou vraždou, újmou na zdraví a hrozbou nevinným s cílem vytvořit obavu a zastrašení za účelem dosažení politické nebo taktické výhody“ (James M. Poland).⁶

Většina definic však má určité společné prvky, zdůrazňuje cílevědomé použití fyzického násilí namířeného proti civilistům, které má způsobit klima všeobecného strachu v cílovém obyvatelstvu, za účelem politických a sociálních změn. Definovat terorismus tak, aby byly postíženy všechny stránky jeho projevů a dopadů, není jednoduché. Obsah definice by se zcela jistě lišil podle toho, zda by se na terorismus nahlíželo z pohledu právního, bezpečnostního, nebo třeba sociologického. Pro všechny takové definice by však bylo společné, že jde o protiprávní akty systematického páchání úkladného násilí proti obyvatelstvu a státním orgánům za účelem vyvolání strachu, paniky a destabilizace stávajících politických poměrů.

Ve smyslu výše uvedeného lze konstatovat, že mezinárodní rámec právní úpravy boje proti terorismu není jednoznačný. V návaznosti na útoky v USA ze dne 11. září 2001 se jedná zejména o Usnesení a akční plán mimořádného zasedání Evropské rady, zveřejněný dne 21. září 2001 v Bruselu (Usnesení vlády ČR ze dne 19. prosince 2001 č. 1364), Společný postoj Rady EU o boji proti terorismu (2001/930/CFSP ze dne 27. prosince 2001) a Společný postoj

⁶ UŠIAK, J. Bezpečnostná stratégia štátu – pojmové vymedzenie. In *Bezpečnostné fórum 09*, Banská Bystrica : FPVaMV UMB, 2009.

Rady EU o užití zvláštních opatření pro boj s terorismem (2001/931/CFSP ze dne 27. prosince 2001), včetně všech jeho aktualizací, upravujících seznamy osob a skupin, sankciovaných ze strany Evropské unie. Rada EU ve svém dokumentu nazvaném Společný postoj Rady EU o užití zvláštních opatření pro boj s terorismem (2001/931/CFSP) podává definici teroristického skutku. Teroristický skutek je zde chápán jako množina vyjmenovaných činů, které mohou, svou podstatou nebo kontextem, vážně ohrozit chod konkrétního státu nebo mezinárodní organizace.⁷

V rámci vnitrostátních právních řádů se jedná o různé skutky, které byly spáchány s úmyslem vážně zastrašit obyvatelstvo; nenáležitě přimět vládu nebo mezinárodní organizaci ke konání či nekonání konkrétních kroků; vážně destabilizovat či zničit základní politické, ústavní, hospodářské nebo sociální struktury země nebo mezinárodní organizace, a to:

- útokem na lidské životy, který může zapříčinit smrt;
- útoky na psychickou integritu osob;
- únosy nebo braním rukojmí;
- zapříčiněním rozsáhlých destrukcí vládních nebo veřejných zařízení, dopravních systémů, infrastrukturních zařízení, pevných platform na kontinentálním šelfu, veřejných míst nebo soukromého vlastnictví, ohrožujícími lidské životy nebo mající za následek vážné ekonomické ztráty;
- obsazením letadel, lodí, nebo jiných prostředků veřejné dopravy nebo dopravy zboží;
- výrobou, držením, obstaráváním, přepravou, dodáváním nebo používáním zbraní nebo výbušnin jaderné, chemické nebo biologické povahy, stejně jako práce na výzkumu nebo vývoji těchto zbraní;
- pouštěním těchto nebezpečných látek do volného oběhu, zakládáním požárů, výbuchů nebo zapříčiňování povodní, jejichž průběh ohrožuje lidské životy;
- přerušováním nebo přerušením dodávek vody, elektřiny nebo jiných základních zdrojů, což může rovněž ohrozit lidské životy;
- výhružkami spácháním těchto skutků, zmíněných výše;
- vedením teroristické skupiny;
- účastí v teroristické skupině, a to i ve funkci informátora, poskytovatele finanční či materiální podpory, s vědomím, že tato pomoc napomůže páčání zločinných aktivit skupiny.

Pro účely téhož dokumentu je teroristická skupina definována jako strukturovaná skupina, složená z více než dvou osob, ustavená pro delší časové období a konající v rámci dělby práce kroky nutné ke spáchání teroristických činů. Nejedná se o náhodné či jednorázové spolčení. V návaznosti na útoky v Madridu ze dne 11. 3. 2003 se dále jedná zejména o Deklaraci k boji s terorismem, kterou schválila Evropská rada dne 26. 3. 2004, obsahující v příloze aktualizaci Akčního plánu Evropské rady. Vstupem do EU jsou v ČR závazná a přímo aplikovatelná veškerá nařízení Rady EU provádějící společné postoje, z nichž se terorismu týká, zejména Nařízení Rady EU 2580/2001 o zvláštních restriktivních opatřeních zaměřených proti určitým osobám a subjektům v rámci boje proti terorismu.

V souvislosti s výše uvedeným je možno zkonstatovat, že jak ČR, tak i SR jsou smluvní strany následujících mezinárodněprávních instrumentů s vazbou na problematiku terorismu: Úmluva o trestných a některých jiných činech spáchaných na palubě letadla (Tokio, vyhláška č. 102/1984 Sb.); Úmluva o potlačení protiprávního zmocnění se letadel (Haag, vyhláška č. 96/1974 Sb.); Úmluva o potlačování protiprávních činů ohrožujících

⁷ SVOBODA, I., VIČAR, R. Politický extremismus a terorismus jako destabilizující prvek vnitřní a vnější bezpečnosti EU. In: *Seminár Národného konventu o Európskej únii „Rozširovanie, bezpečné a prosperujúce susedské prostredie EÚ“*, Liptovský Mikuláš 17. septembra 2009.

bezpečnost civilního letectví (Montreal, vyhláška č. 16/1974 Sb.); Úmluva o zabránění a trestání trestných činů proti osobám požívajícím mezinárodní ochrany včetně diplomatických zástupců (New York, vyhláška č. 131/1978 Sb.); Mezinárodní úmluva proti braní rukojmí (New York, vyhláška č. 36/1988 Sb.); Úmluva o fyzické ochraně jaderných materiálů (sdělení MZV č. 114/1996 Sb.); Úmluva OSN o potlačování teroristických bombových útoků (publikována pod č. 80/2001 Sb. m. s.), Evropská úmluva o potlačování terorismu (Štrasburk, sdělení FMZV č. 552/1992 Sb.), Úmluva o zákazu vývoje, výroby a hromadění zásob bakteriologických (biologických) a toxinových zbraní (vyhláška č. 96/1975 Sb.). ČR dále podepsala a v nedávné době ratifikovala např. Úmluvu OSN o potlačování financování terorismu (New York, sdělení MZV č. 18/2006 Sb. m. s.).⁸

Jak bylo uvedeno výše, problematika zejména politického extremismu a jeho pronikání prostřednictvím konkrétních osob do ozbrojených složek státu a státní správy je aktuálním problémem, který si vyžaduje obzvláštní pozornosti, a to zejména v souvislosti s nárůstem projevů extremismu v době současné hospodářské krize a projevy nespokojenosti s tímto stavem u obyvatelstva. Mimořádně nebezpečný a vnitřně destabilizující je pak vývoj projevů terorismu, a to ve spojení s politickým extremismem. Teroristické útoky jako konkrétní projevy politického (či náboženského) extremismu však mohou být významným destabilizujícím prvkem i vnější bezpečnosti EU. V této souvislosti je na místě zdůraznit potřeby společné obranné politiky v rámci EU, včetně koordinace legislativních a organizačních kroků. Je také na místě zdůraznit nezbytnost dobrých sousedských vztahů jednotlivých členských zemí EU, které budou prosty vzájemných animozit, schválností či projevů nedobrých sousedských vztahů. Tyto projevy, které často pramení ze vzájemných historických skutečností, by mohly mít za důsledek snížení důvěry mezi jednotlivými státy EU a tím i snížení vnitřní a zejména vnější bezpečnosti EU. V této souvislosti je na místě vyzdvihnout nezbytnost aktivní a pozitivní role vlád jednotlivých členských zemí EU, které by měly s nejvyšším možným zájmem konstruktivně tvořit dobré sousedské vztahy, které budou prosty výše zmíněných animozit, schválností a projevů nedobrých sousedských vztahů.

Závěr

Je zjevné, že další kvalitativní a kvantitativní nárůst projevů politického extremismu a jeho projevů ve formě terorismu je způsobilý destabilizovat či dokonce ohrozit vnitřní i vnější bezpečnost EU a bylo by nesporně na místě tomuto fenoménu věnovat více pozornosti než doposud, a to jak ve formě legislativy a novotvorby, tak ve formě sledování tohoto stavu a prostřednictvím návrhů expertních pracovišť a týmů přijímat operativní organizační a legislativní opatření v ozbrojených složkách státu i státní správě obecně.

V případě, že se však tyto projevy politického (či jiného) extremismu projeví u jednotlivců v ozbrojených sborech nějakého státu, je třeba vnímat tuto skutečnost jako vrcholně nebezpečný a nestabilizující prvek vnitřní bezpečnosti státu a je třeba přijmout odpovídající opatření, zejména organizační a legislativní. Tomu odpovídá například i změna zákona o vojácích z povolání s účinností od května 2010 (ust. § 19 odst. 1, písm. m) zák. č. 221/1999 Sb.), kde se stanoví, že důvodem k propuštění ze služebního poměru je skutečnost, že voják „...*podporuje, propaguje nebo sympatizuje s hnutím, které prokazatelně směřuje k potlačování práv a svobod člověka nebo hlásá národnostní, náboženskou anebo rasovou zášť nebo zášť vůči jiné skupině osob*...“. Tato legislativní úprava (podle mého názoru soudního znalce pro obor kriminalistika a sociální vědy se zaměřením na extremismus a terorismus) přiměřeným způsobem reaguje na aktuální stav ve společnosti a potřeby Armády ČR, ale

⁸ UŠIAK, J. Bezpečnostná stratégia štátu – pojmové vymedzenie. In *Bezpečnostné fórum 09*, Banská Bystrica : FPVaMV UMB, 2009.

sama o sobě však jistě není způsobila projevy extremismu řešit. Jedná se o možnost represe již vniklého či existujícího problému. Přidat se musí však i přiměřená opatření organizační na úrovni přijímání osob do služebního poměru, jejich průběžné kontroly ve smyslu přezkoušení jejich zdravotního stavu a kontaktů i projevů, a to i mimo přímý výkon služby.

Dalším, a nikoli zanedbatelným regulativem je posílení systému vzdělávání o složky humanitní, tedy o obory, které sice přímo nesouvisí s výkonem služby, ale formují postoje příslušníka ozbrojených sborů v ČR. Zde je jistě možnost k rozvoji aktivit, a to zejména na poli Univerzity obrany, popřípadě dalších vzdělávacích institucí v rámci Armády ČR, ale i jiných obdobných zařízení ozbrojených či uniformovaných sborů státní správy ČR (Policejní akademie, Střední a Vyšší odborné policejní školy, Odborná učiliště požární ochrany apod.).

Literatura

MAREŠ, M. *Pravicový extremismus a radikalismus*. Brno : Centrum strategických studií, 2005.

Bezpečnostní informační služba [online]. [cit. 2008-11-21]. Dostupné z WWW:
<<http://www.bis.cz/extremismus.html>>

Cestovatel v ohrožení [online]. 2000 [cit. 2008-11-21]. Dostupné z WWW:
<<http://www.muweb.cz/www/jpdepot/danger/teror.htm>>

MAREŠ, M. *Symboly používané extremisty na území ČR v současnosti*. Praha : MVČR, 2006.

RATAJ, J. Vize české nacionální politiky v soudobých konceptech krajní pravice v České republice. In *III. kongres českých politologů*, Olomouc 8.-10. 9. 2006; NĚMEC, J., ŠUSTKOVÁ, M. (ed.). Praha, Olomouc : Česká společnost pro politické vědy, 2006.

UŠIAK, J. Bezpečnostná stratégia štátu – pojmové vymedzenie. In *Bezpečnostné fórum 09*, Banská Bystrica: FPVaMV UMB, 2009.

SVOBODA, I., VIČAR, R. Politický extremismus a terorismus jako destabilizující prvek vnitřní a vnější bezpečnosti EU. In *Seminár Národného konventu o Európskej únii „Rozširovanie, bezpečné a prosperujúce susedské prostredie EÚ“*, Liptovský Mikuláš 17. septembra 2009.

Key words: Nazism, Neo-Nazism, political extremism, right-wing extremism, racism, internal security

Resumé

This contribution deals with possible causes and signs of the right political extremism in society and armed bodies. In this paper, there are discussed possible reasons and causes of manifestations of extremism and it is pointed out that the manifestations of extremism penetrating through the concrete structures, people in the armed forces and state administration. In conclusion, there are proposed general principles and approaches to solve this current phenomenon of our time.

*JUDr. et PhDr. Ivo Svoboda, Ph.D.
Univerzita obrany
Fakulta ekonomiky a managementu
Katedra řízení lidských zdrojů*

Recenzent: brig. gen. doc. Ing. Miroslav Kelemen, PhD.